Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU MÄÄRUS (kuues koda)

13. veebruar 2020*

Eelotsusetaotlus – Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 99 – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine tsiviil- ja kaubandusasjades – Määrus (EL) nr 1215/2012 – Artikli 7 punkti 1 alapunkti b teine taane – Valikuline kohtualluvus lepinguid puudutavates asjades – Mõiste „kohustuse täitmise koht“ – Teenuste osutamise leping – Lennutransport – Määrus (EÜ) nr 261/2004 – Lennureisija õigus saada hüvitist lennu tühistamise või pikaajalise hilinemise korral – Ühtse kinnitatud broneeringuga lend, mille erinevaid segmente teostasid kaks erinevat lennuettevõtjat – Viimase lennu tühistamine – Hagi viimase lennu eest vastutava lennuettevõtja vastu hüvitise nõudes, mis on esitatud kohtusse, mille tööpiirkonnas asub esimese lennu väljumiskoht

Kohtuasjas C-606/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Amtsgericht Hamburgi (Hamburgi esimese astme kohus, Saksamaa) 31. juuli 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 12. augustil 2019, menetluses

flightright GmbH

versus

Iberia LAE SA Operadora Unipersonal,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president M. Safjan (ettekandja), kohtunikud L. Bay Larsen ja N. Jääskinen,

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 99 pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi põhistatud määrusega,

on teinud järgmise

määruse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrust (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (ELT 2012, L 351, lk 1).

* Kohtumenetluse keel: saksa.

2 Taotlus on esitatud Potsdamis (Saksamaa) asuva äriühingu flightright GmbH ja Madridis (Hispaania) asuva lennuettevõtja Iberia LAE SA Operadora Unipersonal (edaspidi „Iberia“) vahelises kohtuvaidluses hüvitise maksmise nõude üle, mille alus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91 (ELT 2004, L 46, lk 1; parandus ELT 2018, L 155, lk 35).

Õiguslik raamistik

Määrus nr 1215/2012

3 Määruse nr 1215/2012 II peatüki 2. jao „Valikuline kohtualluvus“ artikli 7 punktis 1 on sätestatud:

„Isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi teises liikmesriigis:

1) a) lepinguid puudutavates asjades selle paiga kohtusse, kus tuli täita asjaomane kohustus;
   b) kui ei ole kokku lepitud teisiti, käsitatakse käesoleva sätte kohaldamisel asjaomase kohustuse täitmise kohana:

      – müügi puhul kohta liikmesriigis, kus lepingu kohaselt kaubad üle anti või kus need oleks tulnud üle anda,

      – teenuste osutamise puhul kohta liikmesriigis, kus lepingu kohaselt teenuseid osutati või kus neid oleks tulnud osutada;
   c) kui alapunkt b ei kohaldu, kohaldatakse alapunkti a“.

Määrus nr 261/2004

4 Määruse nr 261/2004 artiklis 2 „Mõisted“ on ette nähtud:

„[…]

b) *tegutsev lennuettevõtja* – lennuettevõtja, kes teostab või kavatseb teostada lennu reisijaga sõlmitud lepingu alusel või sellise teise füüsilise või juriidilise isiku nimel, kes on sõlminud reisijaga lepingu;

[…]“.

5 Määruse artikli 3 „Kohaldamisala“ lõikes 5 on sätestatud:

„Seda määrust kohaldatakse mis tahes lennuettevõtja suhtes, kes korraldab lõigetes 1 ja 2 osutatud reisijatele reise. Kui tegutsev lennuettevõtja, kes ei ole sõlminud reisijaga lepingut, täidab käesolevast määrusest tulenevaid kohustusi, käsitatakse seda ettevõtjat tegutsevana selle isiku nimel, kes on kõnealuse reisijaga lepingu sõlminud.“

6 Kõnealuse määruse artikli 5 „Tühistamine“ lõike 1 punktis c on sätestatud:

„Lennu tühistamise korral:

[…]

c) on asjaomastel reisijatel õigus saada tegutsevalt lennuettevõtjalt hüvitist vastavalt artiklile 7, välja arvatud juhul, kui
   i) neid on tühistamisest teavitatud vähemalt kaks nädalat enne kavandatud väljumisaega; või
   ii) neid on teavitatud tühistamisest kahe nädala ja seitsme päeva vahel enne kavandatud väljumisaega ning neile on pakutud võimalust teekonda muuta, mis võimaldab neil välja lennata mitte rohkem kui kaks tundi enne kavandatud väljumisaega ja jõuda lõppsihtkohta hiljemalt neli tundi pärast kavandatud saabumisaega; või
   iii) neid on teavitatud tühistamisest vähem kui seitse päeva enne kavandatud väljumisaega ning neile on pakutud võimalust teekonda muuta, mis võimaldab neil välja lennata mitte rohkem kui üks tund enne kavandatud väljumisaega ja jõuda lõppsihtkohta hiljemalt kaks tundi pärast kavandatud saabumisaega.“

7 Sama määruse artikli 7 „Õigus hüvitisele“ lõike 1 punktis a on sätestatud:

„Kui osutatakse käesolevale artiklile, saavad reisijad hüvitist kuni:

a) 250 euro ulatuses kõikide kuni 1500 kilomeetri pikkuste lendude puhul“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

8 Põhikohtuasjas sai vaidlus alguse ümberistumistega lennust, mis pidi toimuma 25. augustil 2018 ja millele kaks reisijat (edaspidi „kõnealused reisijad“) olid teinud ühtse kinnitatud broneeringu.

9 See Hamburgist (Saksamaa) väljuv ja San Sebastiáni (Hispaania) saabuv lend koosnes kolmest lennusegmendist. Esimese lennu Hamburgist Londonisse (Ühendkuningriik) teostas lennuettevõtja British Airways, Iberia aga oli vastutav ülejäänud kahe lennusegmendi ehk Londoni–Madridi ja Madridi–San Sebastiáni lendude eest.

10 Esimesed kaks lendu toimusid tõrgeteta, kuid kolmas lend tühistati, ilma et kõnealuseid reisijaid oleks sellest õigeaegselt teavitatud.

11 Lennu tühistamise tõttu esitas flightright, kellele kõnealused reisijad olid loovutanud oma võimaliku hüvitise saamise nõude, eelotsusetaotluse esitanud kohtule Amtsgericht Hamburgile (Hamburgi esimese astme kohus, Saksamaa) Iberia vastu hagi määruse nr 261/2004 artikli 5 lõike 1 punkti c ja artikli 7 lõike 1 punkti a alusel kokku 500 euro suuruse hüvitise nõudes, see tähendab 250 eurot reisija kohta, kuna Hamburgi ja San Sebastiáni vaheline vahemaa on ligikaudu 1433 km.

12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb esiteks, kas põhikohtuasja lahendamine allub talle rahvusvahelise kohtualluvuse kohaselt, ja teiseks, kas kõnealused reisijad saavad esitada hagi mõlema lennuettevõtja vastu, kes osalesid põhikohtuasja aluseks olnud ümberistumistega lennu teostamisel.

13 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus soovib eelkõige teada, kas ta on pädev lahendama põhikohtuasja tühistatud lennusegmenti puudutavas osas, kuigi selle lennu väljumis- ega saabumiskoht – ehk vastavalt Madrid ja San Sebastián – ei asu tema tööpiirkonnas.

14 Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa Kohus on 11. juuli 2019. aasta otsuses České aerolinie (C-502/18, EU:C:2019:604) asunud seisukohale, et kui tegemist on ümberistumisega lennuga, mille kohta on tehtud ühtne broneering, saab lennuettevõtja vastu, kes teostas esimest lendu, mille väljumiskoht asub asja lahendava kohtu tööpiirkonnas, esitada hagi kõigi lennusegmentide eest määruse nr 261/2004 alusel hüvitise saamise nõudes.

15 Seda kohtuotsust silmas pidades tekib eelotsustetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas hüvitise maksmise hagi saab samal alusel esitada ka viimast lendu teostava lennuettevõtja vastu.

16 Neil asjaoludel otsustas Amtsgericht Hamburg (Hamburgi esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas asja lahendaval kohtul on rahvusvaheline pädevus, kui ümberistumistega lennu puhul teostas iga üksikut lennusegmenti erinev lennuettevõtja ja asja lahendaval kohtul on rahvusvaheline pädevus ainult selle lennusegmendi suhtes, mida tühistamine ei puuduta?

2. Kas ümberistumistega lennu teostanud mõlema lennuettevõtja vastu saab esitada hagi, kui need kaks lennusegmente teostanud lennuettevõtjat on ühenduse lennuettevõtjad?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

17 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 99 kohaselt võib Euroopa Kohus muu hulgas siis, kui talle esitatud eelotsuse küsimusele võib vastuse selgelt tuletada kohtupraktikast või kui küsimusele antav vastus ei tekita põhjendatud kahtlust, igal ajal ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist lahendada kohtuasja põhistatud määrusega.

18 Käesolevas kohtuasjas tuleb seda sätet kohaldada.

19 Kõigepealt väärib märkimist, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul temale esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastada. Lisaks võib Euroopa Kohtul olla vaja arvesse võtta selliseid liidu õigusnorme, millele liikmesriigi kohus ei ole oma küsimuses viidanud (5. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Centraal Justitieel Incassobureau (rahaliste sanktsioonide tunnustamine ja täitmine), C-671/18, EU:C:2019:1054, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

20 Käesolevas asjas ei viita eelotsusetaotluse esitanud kohus oma küsimustes ühelegi õigusnormile. Samas on eelotsusetaotlusest selgelt näha, et see kohus soovib teada, kas ta on pädev lahendama enda menetluses olevat hagi viimase lennusegmendi eest vastutanud lennuettevõtja vastu hüvitise saamise nõudes.

21 Järelikult tuleb neid küsimusi analüüsida määruse nr 1215/2012 kohtualluvust reguleerivate sätete alusel.

22 Niisiis on vaja neid küsimusi, mida tuleb analüüsida koos, mõista nii, et eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib Euroopa Kohtult sisuliselt, kas määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b teist taanet tuleb tõlgendada nii, et lennu puhul, mida iseloomustab ühtne kinnitatud broneering kogu reisi jaoks ja mis on jagatud mitmeks lennusegmendiks, võib „kohustuse täitmise koht“ selle sätte tähenduses olla esimese lennu väljumiskoht, kui neid lennusegmente teostasid kaks erinevat lennuettevõtjat ja määruse nr 261/2004 alusel esitatud hüvitise maksmise hagi aluseks on viimase lennu tühistamine ning see hagi on esitatud selle viimase lennusegmendi eest vastutanud lennuettevõtja vastu.

23 Siinkohal tuleb märkida, et määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b teises taandes on sätestatud, et kui lepinguid puudutavates asjades esitatakse isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, hagi teises liikmesriigis, on kohustuse täitmise koht selle sätte kohaldamisel, kui ei ole kokku lepitud teisiti, teenuste osutamise puhul koht liikmesriigis, kus lepingu kohaselt teenuseid osutati või kus neid oleks tulnud osutada.

24 Samuti olgu märgitud, et kuna määrusega nr 1215/2012 tunnistati kehtetuks ja asendati nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42), siis kehtib Euroopa Kohtu tõlgendus viimasena nimetatud määruse sätete kohta ka määruse nr 1215/2012 suhtes, kui nende kahe liidu õigusakti sätteid võib pidada samaväärseks (8. mai 2019. aasta kohtuotsus Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).

25 Seetõttu kehtib Euroopa Kohtu tõlgendus, mis puudutab määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 1, ka määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 kohta, kuna neid sätteid võib pidada samaväärseks (8. mai 2019. aasta kohtuotsus Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Määruse nr 44/2001 artikli 5 lõike 1 kohta on Euroopa Kohus sedastanud, et otselendude puhul tuleb nii lennuki väljumis- kui ka saabumiskohta samadel alustel pidada õhuveolepingust tulenevate teenuste osutamise peamisteks kohtadeks, nii et määrusel nr 261/2004 põhineva hüvitisnõude esitaja võib pöörduda sellesse kohtusse, mille tööpiirkonnas asub kas lennuki väljumis- või saabumiskoht, nagu need on lepingus kokku lepitud (vt selle kohta 9. juuli 2009. aasta kohtuotsus Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, punktid 43 ja 47).

27 Siinkohal on Euroopa Kohus täpsustanud, et 9. juuli 2009. aasta kohtuotsuses Rehder (C-204/08, EU:C:2009:439) mõistele „kohustuse täitmise koht“ antud tõlgendus, mis viitab küll otselennule, kehtib *mutatis mutandis* ka siis, kui ümberistumisega lend, mida iseloomustab ühtne broneering kogu reisi jaoks, koosneb kahest lennusegmendist (vt selle kohta 7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punktid 69 ja 71).

28 Seega, kui lendu iseloomustab ühtne kinnitatud broneering kogu reisi jaoks ja see lend koosneb kahest segmendist, võib määruse nr 261/2004 alusel hüvitise maksmise hagi esitaja ühtlasi pöörduda kas sellesse kohtusse, mille tööpiirkonnas asub esimese lennu väljumiskoht, või sellesse kohtusse, mille tööpiirkonnas asub teise lennu saabumiskoht.

29 Nagu eelotsusetaotlusest nähtub, koosnes põhikohtuasjas käsitletav lend kolmest segmendist. Kui aga õhuveolepingut iseloomustab ühtne kinnitatud broneering kogu reisi jaoks, kehtestab see leping lennuettevõtjale kohustuse vedada reisija punktist A punkti D. Niisugune vedu kujutab endast teenust, mille üks peamine teenuse osutamise koht on punktis A (vt analoogia alusel 7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 71).

30 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et juhul, kui ümberistumisega lendu iseloomustab ühtne kinnitatud broneering kogu reisi jaoks ja see lend koosneb mitmest lennusegmendist, võib selle lennu puhul kohustuse täitmise koht määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b teise taande tähenduses olla esimese lennusegmendi väljumiskoht kui üks peamine õhuveolepingu esemeks olevate teenuste osutamise koht.

31 Kuna sellel kohal on piisavalt tihe seos kohtuvaidluse faktiliste asjaoludega ja sellest tulenevalt tagab see tiheda seose õhuveolepingu ja pädeva kohtu vahel, mida nõuavad määruse nr 1215/2012 artikli 7 punktis 1 sätestatud eeskirjad valikulise kohtualluvuse kohta, siis vastab see läheduse eesmärgile (vt selle kohta 7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika).

32 See lahendus on kooskõlas ka etteaimatavuse põhimõttega, mille järgimist nendes eeskirjades nõutakse, kuna see võimaldab nii hagejal kui ka kostjal hõlpsasti määrata kindlaks kohtu, kuhu võib pöörduda, esimese lennu väljumiskohas, nagu on kirjas õhuveolepingus (vt selle kohta 7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punktid 75 ja 77 ning seal viidatud kohtupraktika).

33 Selle kohta, kas põhikohtuasja asjaoludel saab viimase lennusegmendi eest vastutanud lennuettevõtja vastu esitada hagi kohtusse, mille tööpiirkonnas asub esimese lennu väljumiskoht, tuleb märkida, et eelotsusetaotlusest ei nähtu küll, et Iberia oli kõnealuste reisijate lepingupartner, kuid määruse nr 1215/2012 artikli 7 punktis 1 lepinguid puudutavate asjade jaoks ette nähtud valikulise kohtualluvuse eeskirja kohaldamine ei nõua lepingu sõlmimist kahe isiku vahel, vaid õigusliku kohustuse olemasolu, mille isik on endale vabatahtlikult teise isiku ees võtnud ja millel põhineb hageja nõue (vt selle kohta 7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).

34 Määruse nr 261/2004 artikli 3 lõike 5 teises lauses on siinkohal täpsustatud, et kui tegutsev lennuettevõtja selle määruse artikli 2 punkti b tähenduses, kes ei ole sõlminud reisijaga lepingut, täidab käesolevast määrusest tulenevaid kohustusi, käsitatakse seda ettevõtjat tegutsevana selle isiku nimel, kes on kõnealuse reisijaga lepingu sõlminud.

35 Seega tuleb järeldada, et see lennuettevõtja täidab nende reisijate lepingupartneri ees vabatahtlikult võetud kohustusi. Nende kohustuste alus on õhuveoleping (7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus flightright jt, C-274/16, C-447/16 ja C-448/16, EU:C:2018:160, punkt 63).

36 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb esitatud küsimustele vastata, et määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b teist taanet tuleb tõlgendada nii, et lennu puhul, mida iseloomustab ühtne kinnitatud broneering kogu reisi jaoks ja mis on jagatud mitmeks lennusegmendiks, võib „kohustuse täitmise koht“ selle sätte tähenduses olla esimese lennu väljumiskoht, kui neid lennusegmente teostasid kaks erinevat lennuettevõtjat ning määruse nr 261/2004 alusel esitatud hüvitise maksmise hagi aluseks on viimase lennu tühistamine ja see hagi on esitatud selle viimase lennusegmendi eest vastutanud lennuettevõtja vastu.

Kohtukulud

37 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artikli 7 punkti 1 alapunkti b teist taanet tuleb tõlgendada nii, et lennu puhul, mida iseloomustab ühtne kinnitatud broneering kogu reisi jaoks ja mis on jagatud mitmeks lennusegmendiks, võib „kohustuse täitmise koht“ selle sätte tähenduses olla esimese lennu väljumiskoht, kui lennusegmente teostasid kaks erinevat lennuettevõtjat ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2004. aasta määruse (EÜ) nr 261/2004, millega kehtestatakse ühiseeskirjad reisijatele lennureisist mahajätmise korral ning lendude tühistamise või pikaajalise hilinemise eest antava hüvitise ja abi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EMÜ) nr 295/91, alusel esitatud hüvitise maksmise hagi aluseks on viimase lennu tühistamine ja see hagi on esitatud selle viimase lennusegmendi eest vastutanud lennuettevõtja vastu.

Allkirjad